

Burgemeester Pieter Pz. Trist: een oproep

Jos Kaldenbach

Als hoofd van de dienst microfiches van de Nederlandse Genealogische Vereniging in Weesp probeer ik al jaren de collectie Binnen- en Buitenlandse bronnen uit te breiden. Zo had ik vijf jaar geleden contact met de heer Karl Michelson uit het Noord-Duitse Friedrichstadt en kon ik de complete collectie Doop-, Trouw-, Begraaf- en Lidmatenboeken van die stad verwerven.

Het verraste mij niet echt dat vele teksten uit dat archief Nederlandstalig zijn: Arminianen uit ons land waren immers door hertog Frederik III van Schleswig-Holstein-Gottorp uitgenodigd het land droog te leggen en er zich te vestigen. Door de belofte van geloofsvrijheid en de toekenning van belastingfaciliteiten trokken ook joden en rooms-katholieken naar Denemarken en behoorden zo tot de stichters van Fredrikstad. De belangrijkste sponsor was daarbij Gouda's ex-burgemeester Pieter Pz. Trist (of Tryst; Tristejn). Hij kocht in 1623 een enorm stuk land c.q. polder in de Westerseebüll van 29¹/₂ Demath en 10 roe: 'Borgemeester Tryste aldaer de visserije alleen hebbe, so verre syn gekofte Landt streckt', voor het bedrag van ruim 6607 pond, volgens de archieven.

Ook zijn zoon Isaac kocht er zeven percelen grond en bouwde in de stad op de hoek van de Mittelburgwall, waar nu de gevelsteen van de bijbelse duif met de palmtak in zijn bek nog als gevelsteen aan hem en zijn investeringen herinnert. In 1623 en latere jaren duikt zijn naam geregeld op met de toevoeging 'Bgmstr' (burgemeester), hoewel die functie officieel nog niet bestond in die jonge stad. De hoeve die Pieter Tryst op zijn land liet bouwen, heette in later jaren naar de nieuwe eigenaar Bayershoff, later weer Feldlust. Het restaurant erop heette Naadöß, dialect voor nadorst. In een van de aktes noteert de ambtenaar van het Landesarchiv evenwel dat Isaac Trist ergens anders dan in Friedrichstadt burgemeester moet zijn geweest.

De heer Karl Michelson schreef een lang artikel met veel feiten en vragen in het 54. *Mitteilungsblatt* van de 'Friedrichstädter Geschichtsverein' onder de titel: 'Wer war Pieter Trist?'. Een exemplaar schonk hij aan het Streekarchief Hollands Midden in Gouda. Waar hij vooral mee worstelt is de vraag naar de herkomst van deze burgemeester. De collectie-Van der Kraats in het Streekarchief geeft over de vroege 17e-eeuwse akten van Trist geen uitsluitsel, ook niet over de aankoop van de Tristentuin of Tristenburg, die in de *Goudsche Courant* van 1978 met foto wordt genoemd. Het poorterboek noemt helaas ook geen geboorte- of herkomstplaats, maar geeft alleen de naam van zijn borg, Jan Cornelisz. Vlak (op 11 juli 1598). Alleen het dossier Vorsterman van Oyen uit het Centraal Bureau voor Genealogie noemt Brussel als geboorteplaats. Mij intrigeert nu of dit klopt. Daarom hierbij de vraag aan de lezers van de Tidinge: Wie was Pieter Pz. Trist? Zijn schenking als sponsor van een preuve van f 1200,- en latere activiteiten als regent van het Oude Mannenhuis vond ik bij Ignatius Walvis, maar wie weet er andere bronnen over deze intrigerende man?

Trist was overigens niet de enige Gouwenaar die in Fredrikstad furore heeft gemaakt. Toen in 1635 de gedrukte versie van het stadsrecht verscheen, kwam daarin Berent Creyvanger als 'Raedts Verwante' voor (sinds 1631), en als stadsstichter, assessor, kapitein van de brandweer (1627), later ook als burgermeester en als schenker van vierduizend muurstenen voor het Weeshuis, die werden geleverd 'aen Scheepsboot', dat wil zeggen af te halen aan de oevers van de Eider (1637). Zijn broer Arnold Creyvanger

werd er schout en in 1629 wachmeester van de brandweer. Toen in 1637 zijn drie mark contributiën niet inbaar bleken, noteerde men in de stadsrekeningen over hem: 'Mortuus en kon het niet geven'. Ten slotte benoemde de stad in 1846 de Gouwenaar Reindert Brink tot schoolmeester en koster ten laste van het 'verehrliche Kirchen-Collegium der remonstr.-reform. Gemeinde'. Van hem zijn in het archief van deze Gemeente enkele bedelbrieven bewaard gebleven (dd. 7 november 1860 en 16 januari 1865), waarin hij zijn schamele inkomen noemt (402 Reichsthaler resp. 761 rh. Courant), terwijl hij 'door de oorlogsomstandigheden zijn privélessen aan mennonitische en Joodse kinderen niet meer kon geven'. Bij mijn eerste bezoek aan Friedrichstadt, nu vlak bij de Deense grens in Noord-Duitsland gelegen, dat tot 1850 Deens grondgebied was, viel ik van de ene verbazing in de andere: Volendammer kostuums, grachten, rondvaartboten, marktplein met pomp en leugenbank, trapgevels, oud-Hollands linnen en kantwerk, toeristenbussen. Dat alles maakte wel duidelijk dat de invloed van Pieter Trist en zijn duizenden collega-immigranten enorm groot is geweest. Blijft de vraag wie Pieter Trist was en wie wat meer over hem weet te vertellen.

17de-eeuwse prent, waarop te zien is hoe een contraremonstrant de stad wordt uitgezet. De emoties laaiden hoog op toen in 1619 een contraremonstrantse predikant in de Sint-Janskerk kwam preken. Uiteindelijk verloren de remonstranten. Foto: SAHM.